

**Tractatvs De Præventionē Ivdiciali [!], Sev De
Contentione Ivrisdictionvm**

Tonduti, Pierre François de

Lvgdvni, M.DC.LXXIII.

Capvt XIX. De præuentionē affectata & captata per citationem executioni
demandatam in persona diuersa: Et de ea quæ fuit circumducta, non
accusatâ citati contumaciâ authoritate Iudicis incompetentis, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98370](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98370)

Summi Pontificis posse causas Ecclesiasticas iudicare: text. est in cap. decernimus 2. extr. de iudic. & ibi DD. maxime Barbof. num. 6. Farinac. q. 8. n. 4. versic. sublimita. Et hoc in præsentī casu maxime locum habet, concurrentibus multis circumstantiis. Primo, scientia & patientia Superiorum, & ipsius Summi Pontificis, ex cuius consensu nominatus fuit Generalis Legationis Auditor, quam considerauit Rota apud Mohed. dicta decis. 5. de appellat. num. 4. in fine. Secundo, consensus & approbatio partium æquē priuilegiatarum. Tertio, quasi possessio, & communis opinio. Quarto, quod non agitur de Tribunalī laico, sed Ecclesiastico, quale est Tribunal Legationis, quod per Auditorem representatur, Rip. in dicto cap. decernimus, num. 36. in solutione ultimi argumenti: ideo non dicitur hoc casu facta prorogatio in iurisdictionem laicam, quia Laicus specialiter deputatus, non iudicat nisi tanquam representans delegantem: Abb. in dicto cap. decernimus, num. 5. in fine: delegatus enim fungitur vice delegantis: cap. sane. in fine, de offic. deleg.

Nec est omittendum, quod allegatio prætensi priuilegij ad declinandum forum opposita fuit post infinitas coram eodem Iudice comparitiones etiam spontaneas, & in ultimo litis termino; quæ tarda productio sinistram inducit suspicionem aduersus tardum oppositorem. Immo Clericos vsque ad finem litis procrastinantes opponere de suo priuilegio, in omnibus expensis condemnandos esse asserit Farinac. d. q. 8. n. 16. Canez lib. 2. c. 2. var. resol. n. 134. & 140. Additio ad Mohed. decis. 4. de constitutionibus lit. A. Gratian. discept. forens. c. 190. n. 18. Sexto, quia hic agebatur de causa civili, & non de criminali: in civilibus enim facilius datur commissio Laico, quam in criminalibus: Farin. dict. quest. 8. num. 4. vers. sublimita.

Secundo principaliter, quia licet regulariter qui asserit aliquem non esse Laicum, teneatur illud probare; tamen regula illa locum non habet, quando agitur de eo qui est in quasi possessione exercendi actus qui solis Clericis conueniunt: Mascard. conclus. mibi 202. n. 22. ubi dicit hoc maxime procedere de æquitate, & hoc casu locum esse dispositioni dict. leg. Barbarius num. 24.

Præsertim quando agitur de Tertio, qui se fundat in qualitate Laici, ille enim excipiendi habetur pro actore, & tenetur probare suam exceptionem: l. 1. ff. de except. Quod generaliter procedit in eo qui se fundat in qualitate extrinseca: Innocent. post Gloss. in cap. super his, de accusat. num. 10. Abb. in cap. fin. num. 7. vers. in hac autem extrinseca, de presumpt. Cum igitur Auditor esset in quasi possessione cognoscendi indistincte de quibuscunque causis Ecclesiasticis sibi commissis, gesta per eum non possunt argui nullitatis, cum non probatum esset quod ipse esset laicus & coniugatus, ut asserabatur.

Sed posito sine præiudicio veritatis, quod constitisset Iudicem illum fuisse Laicum, non ideo tamen arcendus fuisset à cognitione illius causæ, propter generalem commissionem sibi datam, sciente & approbante Summo Pontifice, qui potuit commissionem generalem causarum certi loci Laico demandare, ex Aufier. de potest. sacul. in Ecclesiastic. regul. 1. num. 112. & 18. Gratian. disceptat. forens. c. 238. num. 52.

Potest etiam Legatus ea omnia facere, quæ Summus Pontifex, exceptis iis quæ ipsi Summo Pontifici reſeruata sunt: Boër. de potest. Legati à latere, numero 16. & 15.

Quod potissimum procedit in Legato Aueni-

ensi, qui est Vicarius Principis, & ideo omnia potest quæ ipse Princeps exceptis reſeruatis, leg. 1. C. de offic. eius qui vices alterius gerit, Surd. consil. 181. à num. 3. ad 4. & Vicelegatus eadem potest quæ Legatus: Rot. Auen. decis. 17. in fine, neque præsumendum est Legatum aliquid fecisse, nisi hoc habuisset in suis facultatibus: Bertrand. consil. 89. in fine, lib. 5.

Neque priuilegium fori concessum Ordini Regulari, suffragari poterat: tum quia de eo non constabat; tum quia si de eo constaret, de nouo superueniret post mortem litem; tum & denique quia rei conueniebantur tanquam hæredes fundatoris laici, quo casu priuilegium non iuuat ad effectum de quo agitur: Iacobin. in leg. hæres absens, ff. de iudic. num. 8. Curt. lun. num. 10. & alij quos citat & sequitur Barbof. in dict. leg. hæres absens 19. ff. de iudic. numero 115.

Tertio, quia cum dicti Religiosi rei, nullum elegissent Conseruatorem, non poterant Conseruatoriæ priuilegio gaudere: Additio ad Gratian. decis. 170. num. 6. & quod plus est, de huiusmodi priuilegio nunquam opposuerant.

Quarto, quia Legatus de latere est verus Iudex exemptorum: Gondisaluis, in tract. de Legato, quest. 8. num. 20. & 22. Martinus Lauden. in tract. de Legato, q. 13. sed potissimum Legatus Auenionensis, qui hoc habet expressè in suis facultatibus.

Et sic Dominus Auditor in illa causa processit ad definitiuam sententiam, quæ postea confirmata fuit in Rota.

CAPVT,

SEV

RESOLVTIO XIX

ARGVMENTVM.

De præuentione affectata & captata per citationem executioni demandatam in persona diuersa: Et de ea quæ fuit circumducta, non accusata citati contumaci authoritate Iudicis incompetentis, nulla que petenti data copia. Quod præuentioni non producat ex solis actibus preparatorii pro securitate iudicij, veluti pro sigillatione, vel descriptione mobilium. Causam legatariorum esse diuersam à causa hæredum, & ex ea non causari præuentionem, quando legatarij veniunt ad hæsiuē. Et de duabus Viduis concurrentibus in priuilegio fori. Et vtrum priuilegium viduæ, proſit eius litis conſortibus

SVMMARIVM.

1. Præuentioni non suffragatur, si quis videns executionem venientem, illam affectauerit, & captauerit.
2. Præuentioni non suffragatur si citatio facta fuerit in personam alteram quam colligantis.

- 3 Si communi rei citati non fuerit iudicialiter iniuncta, praeuentio non suffragatur.
- 4 Citatio non causat praeuentionem si procedat à Iudice incompetente.
- 5 Citatio non valet si copia non fuerit tradita petenti.
- 6 Citatio illegitima non operatur praeuentionem.
- 7 In dubio pro maiori Tribunali iudicandum est, quando agitur de praeuentione.
- 8 Iudex preparatorij non est de necessitate Iudex preparatus, quando pro preparato alius Iudex adiri potest.
- 9 Ex iis quae sunt ad preparandum Iudicium sine citatione pro negotio principali, veluti ad examinandos testes ad futuram rei memoriam, non produciuntur praeuentio.
- 10 Descriptio, aut alia quae sunt quia periculum est in mora non habent effectum praeuentionis.
- 11 Ex statuto Auenionensi mandatum restrictum ad certum actum veluti ad declinandum forum, non est validum.
- 12 Causa Legatarij non trahit ad se causam hereditatis.
- 13 Qui venit adhaesit, tenetur sequi forum principalem.
- 14 Inter plures viduae quod privilegium sit potentius.
- 15 Vidua trahit ad suum forum causam sui litis contestatis.

HÆRES testamentarij inter quos comparebat quædam vidua, volebat impedire immisionem petitam pro parte heredum ab intestato, inter quod aderat etiam alia vidua: quamvis vidua, quæ agebat ex testamento, non esset hæres, sed dumtaxat legataria.

Qui ex testamento agebant, prætendebant impedire immisionem petitam per succedentes ab intestato; *Primò* ex capite praeuentionis: *Secundò*, ex privilegio electionis fori viduæ legatarie competentis.

1 Quod attinet ad praeuentionem; Dixi eam non suffragari venientibus ex testamento: *Primò*, quia illa praeuentio erat affectata & captatoria, quia hæres ex testamento videns Grassarium Auenionensem ad loca, ubi bona sita erant, accessisse, ut mitteret in possessionem succedentes ab intestato auctoritate Domini Auditoris, curauit intimari literas citationis auctoritate Iudicis ordinarij Ciuitatis Carpentoractis, quæ praeuentio sic affectata non suffragatur: *Post* in *praxi crimin. tit. de foro compet. n. 80. Canc. lib. 2. var. resol. cap. 2. num. 209. Malcard de probationib. concl. 1232. n. 20. & Boër. d. cis. 261. n. 4.* ubi loquitur de eo, qui cum sciret aduersarium esse in itinere ut Iudicem adiret, impetrauit prouisionem ab alio Iudice ut ipsum impediret.

2 Secundò, quia sola vidua, quæ vna est ex heredibus ab intestato, citata fuit auctoritate Iudicis ordinarij, nulla facta mentione cohæredum ab intestato: unde citatio illa non est considerabilis respectu fratris & aliorum succedentium ab intestato, de quibus nulla fuerat facta mentio in literis citatorijs: quia praeuentio non operatur quoad personas: *Lancell. de attem. lit. pend. l. limit. 2. n. 4.*

3 Tertiò, quia citatio facta ad instantiam legatarie fuit circumducta; & vigore illius, nulla facta fuit processura iudicialis coram Iudice Carpentoracti, nec per consequens accusata fuit contumacia personæ citatæ, & sic allegata praeuentio non potest sortiri effectum: ut tradit *Boër. d. de cis. 161.*

n. 4. Lancel. d. limit. 2. n. 81. Mynfinger. comur. 4. obseru. 26. n. 7.

Quartò, quia praeuentio per citationem, duo requirit; *Primum*, quod citatio emanauerit à Iudice competenti; *Secundum*, quod citatio ita deuenierit ad notitiam citati, ut ex tenore citationis potuerit habere perfectam notitiam iuris controuersi: *Mynfinger. d. obseru. 26. num. 2.* Neutrum autem in casu proposito interuenierat: Non primum, quia Iudex Carpentoractensis non potest exercere iurisdictionem in illo loco, qui erat de ressortu Iudicis villæ Valriaci: Non etiam Secundum, quia quamvis vidua citata petiisset copiam illa tamen non fuit illi expedita; & quæ tamen expediri debebat petenti, alias citatio non afficiebat: *Crauet. conf. 319. col. vi. Caroc. de except. cap. 4.* Et sic & per citationem nulliter, aut minus legitime executioni demandatam, non fuit inducta praeuentio. *Barbos. in leg. si quis postea quis quam. n. 60. ff. de iudic.*

Quintò, quia si eilemus in dubio, iudicandum esset in fauorem supremi Tribunalis: *Barbos. in d. l. si postea quam. n. 11. & 12. ff. de iudic.*

Neque obstat, quod gesta auctoritate Iudicis ordinarij sunt preparatoria, & qui Iudex est preparatorij, debet esse Iudex preparatus. Quia regula illa locum non habet, quando alius Iudex competens adiri potest pro preparato. *Afflict. decif. 155. numero 62. Barbos. in d. l. si quis postea quam, numero 90. 97. & seqq.*

Addatur, quod citatio ad comparandum coram Iudice ordinario, non fuit facta pro negotio principali: sed tantum ad examinandos testes ad futuram rei memoriam ante litem contestatam, & sic tantum erat preparatoria litis future: ex notatis per *Farin. in tract. de testib. quest. 76. num. 39. Durand. de arte testandi, tit. de testamenti cautela 7. numero 1.*

Neque petitio sigillationis aut descriptionis mobilium poterat dare fundamentum validum praeuentionis: quia cum facta fuisset tantum ex eo quod periculum erat in mora, non poterat operari praeuentionem, cum propter periculum fieri posset per quemlibet Iudicem citata tamen ut ex eo nullum fieret præiudicium iuribus Iudicis competentis, *Cualci dec. 3. n. 26. Lancell. de attem. lit. pendente, limit. 9. num. 2. Caccialup. de debitore suspecto, quest. 15. num. 2. Angel. & Bald. in leg. ubi caprum, Digest. de indic. c. iij.*

Quod attinet ad secundum caput, omisso articulo nullitatis mandati facti contra formam statuti ad vnicum actum, nempe ad declinandum forum, ut patet ex statuto *lib. 2. rubr. 4. artic. 4.* fuit dictum citationem non afficere: quia non fuerat facta ad instantiam hæredis prætensi, sed solius viduæ legatarie, cum & ius, actio, & lis hæredis multum differant à iure, actione, & lite legatarij: per text. in *l. fin. Cod. de petit. hered. Crauet. confil. 164. num. 2. Lancellot. de attem. lit. pendem. cap. 4. limit. 2. num. 30.*

Addebatur, quod legataria non veniebat principaliter ad litem, in qua habebat tantum interesse secundarium; cum etiam ad probandam veritatem testamenti legatarius cuius interesse est tantum secundarium, possit recipi in testem: *Farin. de testib. quest. 60. num. 288. & num. 315.* quando autem vidua non habet interesse principale & venit tanquam tertia, non gaudet privilegio fori: *Novat. in prax. elect. for. p. 2. q. 18.*

Denique quia cum vidua succedens ab intestato, certet de damno vitando; quæ verò agit ex testamento

mento, agat de lucro captando; priuilegium succedentis ab intestato potentius est: Nouar. *dicta* p. 2. q. 2. num. 21. qui plures citat.

Cum ergo dicta vidua succedens ab intestato trahat causam ad Curiam Palatii, non solum vigore præuentiois, sed etiam ex priuilegio viduali, tractanda erit in eadem Curia, tota causa aliorum litis consortium ab intestato succedentium.

CAPVT,

SEV

RESOLVTIO XX.

ARGVMENTVM.

Causam criminalem contra Grassarium quendam oppidi existentis intra Comitatum Venastinum, remittendam esse ad Curiam Domini Reſtoris, tam ex capite præuentiois, quàm ex dispositione Statuti dicti Comitatus. Querela, & informatio generalis de vita & moribus alicuius, quando, & quibus in casibus admittenda sit? Et vtrum Consules possint instituere querelam criminalem pro negotiis Communitatis sine speciali mandato.

SVMMARIVM.

- 1 Causa Notariorum delinquentium in officio, in Comitatu Venastino, tractari debent priuatim coram Domino Rectore dicti Comitatus.
- 2 Ex quibus iudicium criminale præuentum censetur.
- 3 Inquisitio generalis de vita & moribus regulariter admittenda non est.
- 4 Inquisitio generalis admittitur quando reduci potest ad certitudinem.
- 5 Item quando quis accusatur de certis delictis in specie, sed sæpius iteratus.
- 6 Ad remouendum Officiale ab officio, admittitur inquisitio generalis.
- 7 Exceptio generalitatis & incertitudinis libelli debet opponi ante litem contestatam, cum sit dilatoria.
- 8 Incertitudo libelli potest suppleri per probationes postea admissas.
- 9 Consules quando possint querelare sine speciali mandato Communitatis.

GRASSARIVS cuiusdam oppidi prætendebat remissionem causæ criminalis ad Curiam ordinariam, deputato in eius locum alio, qui in causa illa scriberet, filius verò & pater querelanter petebant illam tractari coram Domino Rectore Comitatus, coram quo erat præuenta, & quæstione vtramque in partem agitata, fuit decisum illam coram Domino Rectore prosequendam.

Primò, quia agebatur de delictis commissis in officio, quorum cognitio spectat ad Dominum Rectorem ex Statuto dicti Comitatus, artic. 227. cum

non ageretur de Grassario Curie Vassalli, sed Curie loci ad summum Pontificem immediatè spectantis; quo casu suprema Curia cognoscit, etiam in commissis extra officium: vt *ibid.* artic. 22. Notarij enim veniunt appellatione Officialium, in dicto Statuto, artic. 218.

Secundò, quia causa non solum fuit præuenta coram Domino Rectore, sed Reus respondit, & admissus fuit ad defensiones præuia attestazione personæ; cum tamen, vt sæpe diximus, sola citatio ad præuentioem inducendam sufficiat: Gaill. lib. 11. obseruat. 11. num. 1. & obseruat. 29. num. 5. & obseruat. 74. num. 18. In criminalibus verò, personæ detentio & arrestatio sola sufficiat ad præueniendum: Cancer. lib. 2. var. resol. cap. 2. n. 208. Vinc. de Franch. decis. 505.

Neque obstat quod fuit oppositum, inquisitionem generalem de vita & moribus non esse admit- tendam: Farinac. de inquisit. q. 1. n. 11.

Primò, quia illud verum est, quando inquisitio est adeo generalis & incerta, vt reus se defendere non possit: quod in causa de qua agebatur procedere non poterat, cum delicta essent in specie deducta: Foller. in praxi crimin. verb. Aut in inquisitione formatam. num. 41. versic. dicerem tamen. Farinac. consil. 111. num. 7.

Secundò, quia dictus Grassarius accusabatur de certis delictis in specie, sed multiplicatis, veluti de pluribus concussionibus, & similibus; quo casu admittitur accusatio generalis: iuxta consilium Calderini 280. alias 2. de accusat. quia istæ accusationes sunt similes actioni negotiorum gestorum, in qua non est necessaria specificatio singulorum capitum: Bald. consil. 178. numero 3. versic. item scias lib. 1.

Tertiò, quia hoc est speciale, vt quando sit instantia vt aliquis remouetur ab officio, inquisitio generalis admittenda sit: Tusch. littera I, conclus. 182. numero 5. Quod quomodò, & quibus in casibus procedat; explicat Iul. Clar. in prax. crimin. q. 50. num. 4. & 5.

Quartò, quia exceptio generalitatis & incertitudinis libelli est dilatoria, & ideo in initio litis apponi debuerat: Iason in §. omnium. num. 126. Instit. de actionib. post Bartol. in leg. exceptionem. num. 7. C. de probationib. quod hic factum non fuit, vt supra diximus, n. 2.

Quintò, quia incertitudo libelli suppleri potest per probationes postea factas: Bald. in leg. editam. numero 29. in lectura Paduana; Codic. de edendo. Socin. Sen. consil. 146. num. 13. & 14. vol. 1. Zanger. de except. c. 14. p. 2. num. 30.

Non etiam obstat quod fuit oppositum, Consules non potuisse querelam proponere sine speciali mandato Communitatis: quia hoc non procedit, imò Consules sine speciali mandato querelare possunt, quando querelam proponunt nomine proprio ad utilitatem Communitatis: Farinac. quest. 11. num. 52.